

процесі з метою забезпечення їх права на освіту. Зважаючи на ці обставини в країні гостро зростає потреба у відповідних фахівцях, які б могли б сприяти формуванню системи освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/dHJpF1q> (дата звернення 19.05.22).
2. Постанова КМУ від 25 червня 2020 р. № 519 [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/9HJxeDo> (дата звернення 19.05.22).
3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/gHOfIWa> (дата звернення 19.05.2022).
4. Освітня програма «Середня освіта (Природничі науки)» початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <http://surl.li/cagrml> (дата звернення 19.05.2022).
5. Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими потребами в закладах освіти 2019/2020 н. р. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/pHOfVNV> (дата звернення 19.05.2022).
6. Постанова КМУ від 15.09.2021 р. № 957 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 483 від 26.04.2022) [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/7HOf3oc> (дата звернення 19.05.2022).
7. Інклюзивне навчання [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу : <https://cutt.ly/VHOfJ0s> (дата звернення 19.05.22).

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ПРЕДМЕТІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Бабовал Надія Ростиславівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і методології освіти,
Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

nadiaspdfop@gmail.com

Бабовал Діана Сергіївна

студентка спеціальності 014.08 Середня освіта (Фізика), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

diana777bb@gmail.com

Сьогодні впроваджуються зміни щодо забезпечення якості освіти на всіх рівнях, а саме: дошкільної, загальної середньої, професійної, вищої та освіти дорослих.

Так, зокрема, освітянська спільнота активно продовжує працювати над реалізацією реформи загальної середньої освіти, опираючись на Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», а також Концепцію «Нова

українська школа». Реалізація освітянських реформ безумовно залежить від педагога, тому актуальними залишаються питання підготовки та підвищення кваліфікації сучасного вчителя.

Необхідно зазначити, що проблеми підвищення кваліфікації вчителів у післядипломній освіті України не залишалися осторонь, їх досліджували науковці у різних аспектах та періодах. На теоретичних та практичних основах функціонування системи підвищення кваліфікації вчителів зупинялися дослідники Є. Бачинська, В. Вітюк, О. Норкіна, Н. Протасова, М. Бирка, А. Кузьмінський, Н. Протасова; щодо впровадження компетентнісного підходу до процесу підвищення кваліфікації педагогів звертали увагу науковці П. Грабовський, В. Саюк, Є. Смирнова-Трибульська; на розвиток професійно-особистісних якостей педагогів акцентували увагу В. Вітюк, І. Сотниченко; щодо завдань та цілей підвищення кваліфікації вчителів, а саме природничо-математичних предметів, наголошувала дослідниця Н. В. Євтушенко.

Післядипломна освіта в Тернопільському обласному комунальному інституті післядипломної педагогічної освіти (далі ТОКІПО) є формою освіти дорослих, яка базується на основних принципах андрагогіки, спрямована на розв'язання актуальних і перспективних завдань, які стоять перед системою післядипломної освіти [1].

Основними видами підвищення кваліфікації є: навчання за програмою підвищення кваліфікації; участь у конференціях, семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо [1].

На сьогоднішній день, педагог отримав модель сучасного вчителя, затверджену на державному рівні, а саме професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)" (далі – профстандарт). Ця модель чи так зване мірило дає можливість кожному педагогу здійснити самомоніторинг своєї педагогічної діяльності, проводячи паралелі між своєю діяльністю і відповідними вимогами щодо рівня сформованості компетентностей (5 загальних та 15 професійних) і надалі самостійно будувати траєкторію професійного розвитку. Цей документ є гнучким і корисним не лише для педагогів, а також інститутів післядипломної освіти. Зокрема, методисти інституту та викладачі, укладаючи програми для підвищення кваліфікації, послуговуються профстандартом, де чітко зазначено, що вчитель має знати та вміти у рамках певної кваліфікаційної категорії. Таким чином інститут швидко реагує на запити педагогічних працівників.

Напрями підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти є різнопланові, а саме:

- набуття та удосконалення компетентностей вчителя з питань впровадження Концепції «Нова українська школа»;
- збагачення знаннєвого та уміннєвого компоненту з фаху;

- сприяння розвитку особистісних рис, задоволення індивідуальних освітніх потреб;
- поглиблення знаннєвого компоненту з психологічної складової діяльності вчителя з питань управління стресом, самовигорання, розвиток емоційного інтелекту, конфліктних ситуації, булінгу тощо;
- удосконалення роботи щодо взаємодії та співпраці з усіма учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства;
- розвиток інформаційно-цифрових компетентностей, навичків використання сучасних інформаційних, хмарних технологій, а також технологій дистанційного навчання;
- навчання щодо створення безпечного, розвивального та інклюзивного освітнього середовища, забезпечення підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами;
- мотивація педагогічних працівників до професійного вдосконалення впродовж життя.

Так, зокрема, підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів реалізується за програмами, які включають поглиблене вивчення теорії та методики викладання предметів з урахуванням нових досягнень науки й перспективних педагогічних досвідів. Проаналізувавши програми підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів (30 год.) [2; 3; 4; 5], зазначимо, що слухачі мають змогу отримувати очікувані результати навчання щодо знаннєвих, розвивальних та ціннісних компонентів. Наприклад, щодо знаннєвого компоненту, то увага на навчанні привертається педагогам до сучасних тенденцій розвитку освіти, зокрема природничо-математичної, а також способам реалізації змістових ліній чинних програм в освітньому процесі Нової української школи (далі – НУШ) та організації інклюзивної освіти. Розвивальний компонент вбачає організацію педагогічної діяльності на компетентнісних засадах щодо прогнозування, проєктування та оцінювання; реалізація чинних програм з природничо-математичних предметів на основі інноваційних методів, форм, технологій; орієнтування на індивідуальну траєкторію учасників освітнього процесу, як особистостей, громадян та інноваторів. Ціннісний компонент є не менш важливим, а саме: цінності особистості, дитиноцентризм, демократичні цінності (право вибору, формування спільноти тощо), навчання впродовж життя.

Навчально-тематичні плани програм підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичного циклу включають п'ять модулів, які охоплюють актуальну тематику. У *Модулі 1* охоплюються питання формування ключових та предметних компетентностей відповідно до частини першої ст. 12 Закону України «Про освіту», а саме: якою має бути модель сучасного вчителя; зміст природничо-математичної освіти у вимірі сьогодення; освітні оцінювання; реалізація наскрізних ліній; організація безпечного освітнього середовища; організація протидії булінгу; дитиноцентризм та педагогіка партнерства;

особистісно-орієнтований, діяльнісний та компетентнісний підходи. А також теми щодо сучасних методик предметів, коучингові інструменти на уроках, 4К+Д+вміння XXI ст., практики оцінювання результатів на основі фінського досвіду тощо. *Модуль 2* включає теми щодо психолого-фізіологічних особливостей здобувачів освіти певного віку, формування позитивної мотивації особистості педагога та інш. *Модуль 3* охоплює теми щодо використання ІКТ та цифрових технологій в освітньому процесі, хмарні сервіси, дистанційне навчання, STEM-освіта, проєктування задач (практикум) тощо. *Модуль 4* містить нестандартні методи розв'язання задач та ситуаційних завдань, фізичний експеримент. *Модуль 5* передбачає обмін досвідом, створення інтелект-карти для навчання та професійного розвитку, вихідна рефлексія.

Педагоги мають змогу при Тернопільському ОКІППО послуговуватися і програмами короткострокового підвищення кваліфікації. З переліком освітніх програм можна ознайомитися на сторінках науково-методичного тренінгового центру ТОКІППО.

Педагоги, які проходять навчання підвищення кваліфікації при Тернопільському ОКІППО мають змогу набувати та удосконалювати знаннєві та уміннєві компоненти з використанням інноваційних освітніх технологій, а також їм пропонується сучасний зміст з урахуванням запитів слухачів і замовників освітніх послуг. На завершальному етапі навчання видається документ (свідоцтво) про підвищення кваліфікації відповідного зразка, який не потребує додаткового визнання чи підтвердження.

Підводячи підсумок, робимо висновок, що підвищення кваліфікації – цілеспрямований процес безперервної освіти, який вимагає постійного удосконалення та вчасного реагування на запити педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про організацію навчання підвищення кваліфікації у Тернопільському ОКІППО. URL: <https://cutt.ly/IF1KqWl> (дата звернення: 09.04.2022р.).
2. Програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) фізики та математики. URL: <https://cutt.ly/yFDapzt> (дата звернення: 11.04.2022р.).
3. Програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) фізики та інформатики. URL: <https://cutt.ly/pFDaGhq> (дата звернення: 11.04.2022р.).
4. Програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) біології природознавства. URL: <https://cutt.ly/iFDsuUU> (дата звернення: 11.04.2022р.).
5. Програма підвищення кваліфікації вчителів (викладачів) математики. URL: <https://cutt.ly/KFDdyRR> (дата звернення: 11.04.2022р.).